Ñóäàëãàà, øèíæèëãýýíèé àæëûí çàõèàëàã÷ íü: Àéì ãèéí Çàñàã äàðãûí îðëîã÷ áº ãº ä àâòî òýýâðèéí õýðýãñëèéí ¿çëýã, òîîëëîãûí êîì èññûí äàðãà Ä.Õî ñáàÿð

СУДАЛГАА, ШИНЖИЛГЭЭНИЙ АЖЛЫН ТӨЛӨВЛӨГӨӨ

1 **Судалгаа, шинжилгээний ажлын зорилго:**

Автын үзлэг, тооллогын ажлыг удирдан зохион байгуулахад дэмжлэг үзүүлж, анхаарах асуудлуудыг гаргаж тавих

Тээврийн хэрэгслийн үзлэг тооллогын хамралтын хүрээг нэмэгдүүлж, тооллогод бүрэн хамруулах

Авто тээврийн хэрэгслийн албан татварын баазыг нэмэгдүүлж, татварыг бүрэн бүрдүүлэх

Өрх, хүн амын цахим сангийн үзүүлэлттэй логик уялдаа, холбоог сайжруулж, цахим сангийн ашиглалтын хүрээг өргөжүүлэх.

2 **Энэ талаар урьд өмнө хийгдэж байсан судалгаа, шинжилгээ байхгүй, Хүн амын цахим сан 2009 оноос ашиглагдаж эхэлж байна.**

3 **Судалгааны зарчим, арга зүй:** Хүн амын цахим сангийн тээврийн хэрэгсэлтэй өрхийн тоотой тээврийн хэрэгслийн үзлэгийн тоо хэрхэн логик уялдаа холбоотойг иш үндэс болгон авч үзэх.

4 **Хамрах хүрээ:** Сумд болон аймгийн хэмжээний дүнгээр хийх

5 **Судалгаа, шинжилгээнд ашиглагдах мэдээллийг цуглуулах:**

2008 оны жилийн эцсийн өрх, хүн амын цахим сангийн тээврийн хэрэгсэлтэй өрхийн тоо, сумаар

2008 оны авто тээврийн хэрэгслийн улсын тооллогын материал, сумаар

Авто тээврийн хэрэгслийн албан татварын мэдээ. 2008, 2009 оны эхний 11 сараар

6 **Судалгааны үр дүнг тархаах:** Судалгаа, шинжилгээний танилцуулга болон гарсан үр дүнгээр нь танилцуулга, товхимол бэлтгэн танилцуулах.

2007, 2008 оны жилийн эцсийн Өрх, хүн амын мэдээллийн цахим сан, 2008 оны жилийн эцсийн мал тооллогын дүнг малтай бүх өрхөөр шивсэн малын тооны цахим сангуудын байгуулалт, ашиглалтын талаарх товч танилцуулга

Нэг. Өрх, хүн амын цахим сан. Өрх, хүн амын цахим санг багийн Засаг дарга, сумын орлогч дарга, хүн ам зүйн түшмэлүүд өрх нэг бүрээр хөтөлдөг *Хүн ам, өрохийн бүртгэлийн дэвтэр*-ийг 2007 болон 2008 оны жилийн эцсээр бүрэн хөтөлж, 2 оны цахим санг байгуулж, аймаг, сумаар цахим сангийн үр дүнгийн хүснэгтүүдийг хэвлүүлэн авч, төрөл бүрийн ажил, асуудалд өргөн ашиглаж ирсэн. Ашиглах явцад уг сангийн үзүүлэлт үнэн зөв болох, бусад салбар мэдээллийн бодит байдлыг хянах, шалгаад ашиглаж байна.

2008 оны жилийн эцсийн *Хүн ам, өрхийн бүртгэлийн дэвтэр*-ийг аймгийн 14620 өрх, 53785 хүнээр бүрэн хөтөлж, программын дагуу шивж, үр дүнгийн нэгдсэн хүснэгтүүдийг сумд болон аймгийн дүнгээр хэвлүүлэн авч, уг цахим санг ҮСХ-нд файлаар дамжуулж, аймгийн 2008 оны жилийн эцсийн статистикийн бюллетень, танилцуулганд оруулж байгууллага, иргэдэд танилцууллаа.

Мөн үр дүнгийн үзүүлэлтүүдийг салбарын бусад мэдээллийн холбогдох үзүүлэлтүүдтэй төрөлжүүлэн тулган шалгаж, холбогдох арга хэмжээг авч, буруу ташаа гарсан мэдээллүүдийг засаж, залруулах, цаашдын бодлого болон төрийн аливаа үйлчилгээнд уг цахим санг ашиглах зорилт тавьж автын үзлэгийн хамралтыг дээшлүүлэх, орон сууцны нөхцлийг үе шаттай сайжруулах, гэртээ өрхөд нүүрс олгох гэх мэт арга хэмжээнд хяналт, лавлагаа болгон уг санг ашигласан нь зохих үр дүнгээ өгч, цаашид ашиглалт улам өргөжих боломж бүрдээд байна.

Хоёр. Мал тооллогын дүнгийн цахим сан. Тус аймаг малын индексжүүлсэн даатгалын төсөл хэрэгжиж эхэлсэнтэй холбогдуулан 2008 оны жилийн эцсийн малтай 8933 өрхийн 1-р картыг / А данс/ баг, сумаар багийн Засаг дарга, сумын орлогч дарга, хөдөө аж ахуйн түшмэлүүд шивж, аймагт тушаасан.

Аймгийн нэгдсэн дүнг нэгтгэн гаргаж, ҮСХ-нд файлаар тушаасан бөгөөд үр дүнгийн хүснэгтүүдийг баг, сум, аймгаар хэвлэн авч, статистикийн бюллетень, танилцуулганд оруулж байгууллага, иргэдэд мэдээллийг хүргэсэн.

2008 оны жилийн эцсийн малын тооны цахим сангийн үр дүнгийн үзүүлэлтүүдийг салбарын бусад мэдээллийн холбогдох үзүүлэлтүүдтэй төрөлжүүлэн тулган шалгаж, холбогдох арга хэмжээг авч, буруу ташаа гарсан мэдээллүүдийг засаж, залруулах, цаашдын бодлого болон төрийн аливаа үйлчилгээнд уг цахим санг ашиглах зорилт тавьж ажилласан.

Тухайлбал: 2008 онд зүй бусаар олон мал хорогдуулж, малгүй болон цөөн малтай болсон малчин өрхөд *тогтвортой амьжиргаа төсөл*-өөр малжуулах арга хэмжээг хэрэгжүүлэхэд сумдаас ирүүлсэн өрхийн нэрсийг уг сангийн холбогдох үзүүлэлт /2008 оны эцсийн мал, хорогдуулсан мал үүнээс гэнэтийн аюцлаар хорогдсон малын тоог 5 төрлөөр /-ээр малтай болон малчин өрхийн нэрээр тусгайлсан файлыг бэлтгэн цайлаар гаргаж аймгийн тамгын газрын холбогдох хэлтэст өгч, тулган шалгах,

Малжуулах арга хэмжээнд хамруулахаар сумдаас ирүүлсэн малчин өрхийн нэрсийг хариуцлагагүй гаргаж ирүүлсэн сумдын материалыг буцаан явуулж, жилийн эцсийн тооноос зөрүүлснийг засуулах, шалтгааныг албан бичгээр авч тодруулсан нь зохих үр дүнгээ өгч, 2010 оноос ашиглалт улам өргөжих болж байна.

Сумдаас ирүүлсэн бусад салбарын мэдээ, мэдээлэл, аливаа асуудалтай холбогдуулан гаргаж ирүүлсэн судалгааны үнэн бодит байдлыг заавал уг суманд очиж хянаж шалгах шаардлагагүй, аймгийн статистикийн хэлтэст байгаа дээрх 2 цахим сангийн холбогдох үзүүлэлттэй тулган үзэж шалган, хягтлах боломж бүрдсэнийг аймгийн удирдлагууд болон холбогдох хэлтэс, ажилтнууд бүрэн мэдэж танилцаад байна.

2008 оны тээврийн хэрэгслийн улсын үзлэг, тооллогын дүнд хийсэн судалгаа, шинжилгээний танилцуулга

Энэхүү судалгаа, шинжилгээнд 2008 оны жилийн эцсийн өрх, хүн амын цахим сангийн *Тээврийн хэрэгсэлтэй өрхийн тоо* гэсэн үзүүлэлтийг жиших үзүүлэлт болгон ашигласан.

Уг сангийн тээврийн хэрэгсэлтэй өрхийн тоо болон 2008 оны тээврийн хэрэгслийн улсын үзлэгийн дүнг зэрэгцүүлэн судалгаа, шинжилгээ хийж, 2009 оны тээврийн хэрэгслийн үзлэгт анхаарч, хамралтыг сайжруулах асуудлыг аймгийн удирдлага болон Авто тээврийн хэрэгслийн үзлэгийг зохион байгуулах комиссын дарга бөгөөд аймгийн Засаг даргын орлогч Д.Хосбаярт танилцуулж, санал дэвшүүлсэн нь нилээд үр дүнтэй ажил болсон.

Учир нь тээврийн хэрэгсэлтэй өрхийн тоо нь дор хаяж автын үзлэгээр тоологдсон тээврийн хэрэгсэлтэй тэнцүү буюу бага байх логик хамааралтайг иш үндэс болгон асуудлыг авч үзсэн.

1 өрхөд 1 тээврийн хэрэгсэл зайлшгүй байх бөгөөд нилээд өрх 2 болон түүнээс дээш машин, мотоцикльтой байгааг онцлон авч үзэж, дээрх 2 үзүүлэлтийн хамаарал буюу үзлэгийн дүнгээр гарсан тээврийн хэрэгслийн тоо нь өрхийн тооноос нилээд дээгүүр байх үндэслэлтэйг анхаарч, 2009 оны автын үзлэгт онцгой анхаарах шаардлагатайг өрх, хүн амын сангийн үзүүлэлт маш тодорхой харуулж байгааг гаргаж тавихыг чухалчлан үзлээ.

2009 оны жилийн эцсийн өрх, хүн амын сангаас тээврийн хэрэгсэлтэй өрхийн нэрээрх хүснэгтийг сумдаар гаргаж, судалгаа, шинжилгээг лавшруулан авч үзэх боломжийг өргөжүүлэн ашиглана. Ингэснээр татварын бааз тодорхой хэмжээгээр нэмэгдэх магадлал байна.

2008 оны жилийн эцсийн өрх, хүн амын цахим сан болон мөн оны автын үзлэг тооллогын дүнгийн зэрэгцүүлэлт, сумаар

2009.04.21.

ä/ ä	Сумдын нэр	2008 î í û æèëèéí ýöñèéí ºðõ, õ¿í àì ûí öàõèì ñàí æèéí òýýâðèéí õýðýãñýëèéí ºðõèéí òîî	2008 î í û àâòûí ¿çëýã			Áàããàí à 1 áà 2-û í ¿ç¿¿ëýëòèéí óÿëäàà õî ëáî î í î î ñ õèéñýí åðº í õèé ä¿ãí ýëò /áàããàí à 1<2/
			Òýýâðèéí õýðýãñëèéí òîî	¿¿í ýýñ:		
				Àâòî ì àøèí	Ì î òîöèêë	
À	Б	1	2	3	4	5
1	Асгат	207	162	90	72	¯çëýãò õàì ðàãäààã¿é òýýâðèéí õýðýãñýë î ëî í áàéí à
2	Баяндэлгэр	434	327	181	146	
3	Бариганга	310	234	124	110	
4	Мөнххаан	304	363	205	158	õàì ààðàë çº â
5	Наран	158	116	60	56	¯çëýãò õàì ðàãäààã¿é òýýâðèéí õýðýãñýë î ëî í áàéí à
6	Онгон	378	249	122	127	
7	Сүхбаатар	272	242	116	126	
8	Түвшинширэз	336	266	123	143	
9	Уулбаян	265	132	63	69	
10	Халзан	190	139	64	75	
11	Эрдэнэцагаан	405	371	137	234	
12	Түмэнцогт	199	212	127	85	õàì ààðàë çº â
13	Баруун-Урт	849	1286	1043	243	õàì ààðàë çº â
	Аймгийн дүн	4307	4 099	2 455	1 644	õàì ààðàë áóðóó

Өмнөх хүснэгтээс харахад аймгийн хэмжээгээр 4307 өрх тээврийн хэрэгсэлтэй гэж бүртгэгдсэн байна. Эндээс Мөнххаан, Түмэнцогт, Баруун-Урт сумаас бусад 10 сумын автын үзлэгээр тоологдсон тээврийн хэрэгслийн тоо нь тээврийн хэрэгсэлтэй өрхийн тооноос доогуур байгаа нь анхаарал татаж байна.

Тухайлбал:

1. Нэг өрх хэдэн ч тээврийн хэрэгсэл / машин, мотоцикль/ -тэй байж болох учир өрхийн тооноос тээврийн хэрэгслийн тоо илүү байх учиртайг онцлон анхаарах.
2. Сумдад өөр аймаг, хотын дугаартай тээврийн хэрэгсэл нилээд байгаа магадлал өндөр байна.
3. Автын үзлэг, тооллогод өөрийн тээврийн хэрэгслээ бүрэн хамруулдаггүй өрх, иргэн нилээд байгаа.
4. Автын үзлэг, тооллогын ажлын удирдлага, зохион байгуулалтыг эргэж харах, тээврийн хэрэгслийг бүрэн хамруулахад анхаарах.

2009 îíû àâòûí ¿çëýã, òîîëëîãîòîé õîëáîãäóóëàí òàâèõ ñàíàë:

1. Сум бүрийн өрх, хүн амын сангаас тээврийн хэрэгсэлтэй гэж бүртгэгдсэн өрхийг нэрээр гарган авч үзлэг, тооллогод ашиглах.
2. Гадны дугаартай тээврийн хэрэгслийг аймгийн дугаартай болгон тооллогод хамруулах.
3. Тээврийн хэрэгсэлтэй өрхийг үзлэг, тооллогод бүрэн хамруулж, татварын баазыг өргөжүүлэх.
4. Үзлэг, тооллогод хамрагдаагүй өрх, иргэнд анхааруулга өгөх, хариуцлага тооцох.
5. Тээврийн хэрэгслийн үзлэг, тооллогын дүнг тусгай программар нэгтгэж, дүнг үнэн зөв, шуурхай гаргаж, танилцуулдаг, улсын хэмжээгээр нэгтгэдэг болгох талаар холбогдох хэлтэс, алба онцгой анхаарах.

Ýíýõ¿¿ ñàíàë á¿õèé òàíèëöóóëãûí ¿ð ä¿íã 2009 îíû àâòûí ¿çëýã, òîîëëîãûí ä¿íã ãýýð òîîöîæ, ýðãýæ àéìãèéí óäèðäëàãàä òàíèëöóóëíà.

Òàíèëöóóëãà áýëòãýñýí:

Ñòàòèñòèêèéí õýëòñèéí äàðãà **Î.Öýðýíäóëàì**

Ñóäàëãàà, øèí æèëãýýí èé òàí èëöóóëãûí ¿ð ä¿í ìàø ñàéí ãàðñàí.

Нэг. 2008, 2009 оны автын үзлэг, тооллогын дүнгийн харьцуулалт, сумаар

2009.12.02.

ä/ä	Сумдын нэр	Àâòûí ¿çëýã, òîîëëîãûí ä¿í							
		2008 îí			2009 îí			ªñºëò, áóóðàëò /+,-/	
		á¿ãä	ìàøèí	ìîòîöèêë	á¿ãä	ìàøèí	ìîòîöèêë	òîî	õóâü
À	Б	1	2	3	4	5	6	7	8
1	Асгат	162	90	72	222	100	122	60	137.0
2	Баяндэлгэр	327	181	146	591	249	342	264	180.7
3	Бариганга	234	124	110	251	140	111	17	107.3
4	Мөнххаан	363	205	158	380	186	194	17	104.7
5	Наран	116	60	56	177	74	103	61	152.6
6	Онгон	249	122	127	335	165	170	86	134.5
7	Сүхбаатар	242	116	126	257	145	112	15	106.2
8	Түвшинширээ	266	123	143	357	154	203	91	134.2
9	Уулбаян	132	63	69	173	65	108	41	131.1
10	Халзан	139	64	75	204	84	120	65	146.8
11	Эрдэнэцагаан	371	137	234	459	194	265	88	123.7
12	Түмэнцогт	212	127	85	259	132	127	47	122.2
13	Баруун-Урт	1286	1043	243	2148	1730	418	862	167.0
	Аймгийн дүн	4 099	2 455	1 644	5 813	3 418	2 395	1714	141.8

Ä¿ãíýëò:

1 2009 оны автын үзлэг, тооллогод амины 5813 тээврийн хэрэгсэл хамрагдсан нь 2008 оныхоос 41.8 хувь буюу 1714 -өөр нэмэгдсний дотор авто машин 963-аар, мотоцикль 751-ээр тус тус нэмэгдсэн байна. Нийт сумын тээврийн хэрэгслийн тоо нэмэгдэж тоологдсон байна.

Òýýâðèéí õýðýãñëèéí òîî ãàðàô èêààð õàðóóëáàë:

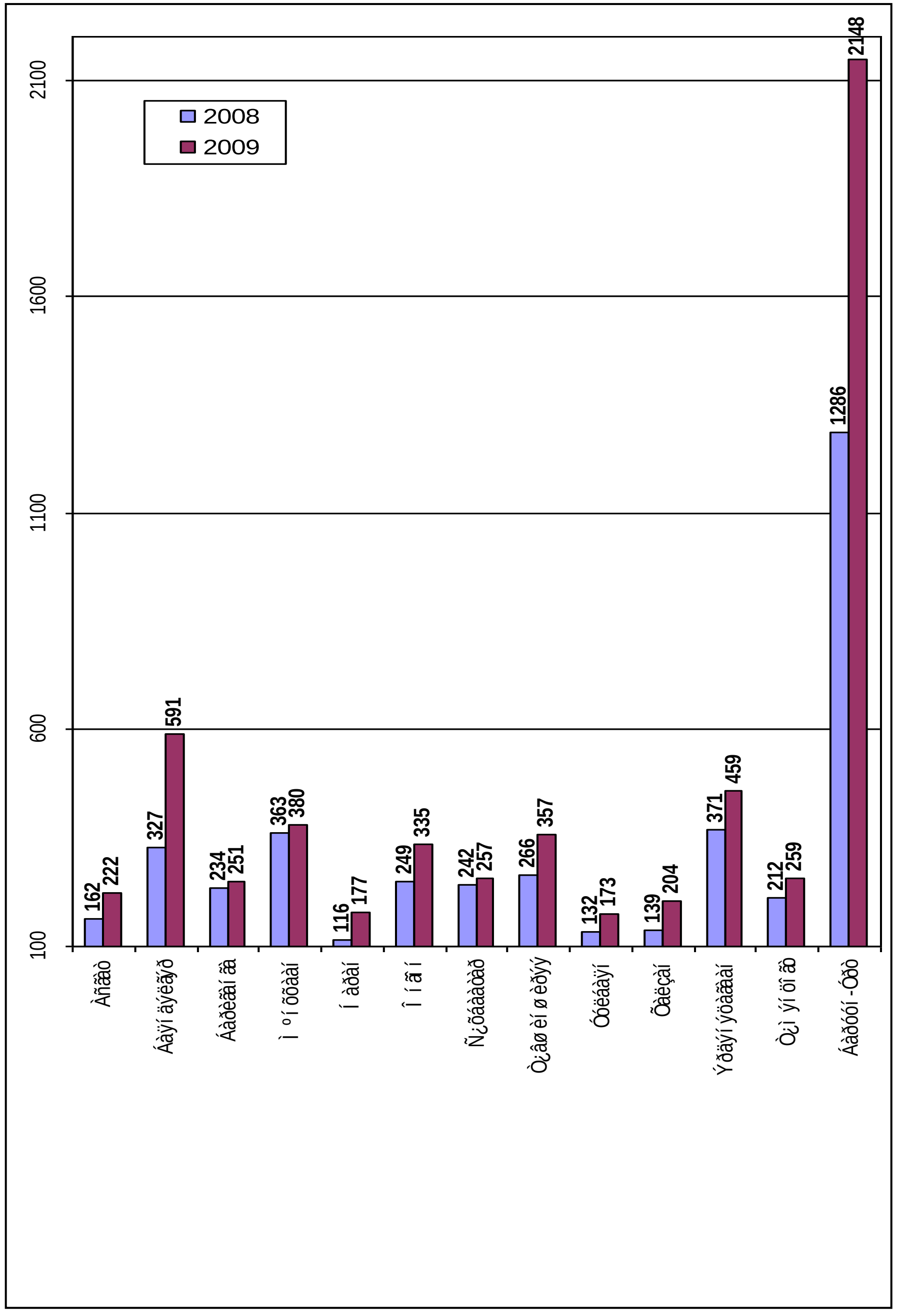

Хоёр. 2008 оны эцэс, 2009 оны эхний 11 сарын авто тээвэр, өөрөө явагч хэрэгслийн албан татварын харьцуулалт, сумаар

ä/ ä	Сумдын нэр	Àâòî òýýâýð, ºº ðºº ÿâàã÷ õýðýãñëèéí òàòâàð. Ì ÿí .òºã						Õàðüöóóëàëò	
		2008 î í ä			2009 î í û ýõí èé 11 ñàðä			Ã¿éöýòãýë	
		ðºëºâ	ã¿éö	%	ðºëºâ	ã¿éö	%	õî î	õóâü
À	Б	1	2	2	3	4	5	6	7
1	Асгат	2349.4	2896.9	123.3	2556.2	3117.2	121.9	220.3	107.6
2	Баяндэлгэр	5574.3	5655.4	101.5	5574.3	7472.6	134.1	1817.2	132.1
3	Бариганга	2030.8	1916.8	94.4	1950.0	2399.6	123.1	482.8	125.2
4	Мөнххаан	5296.6	5511.4	104.1	5900.0	6412.0	108.7	900.6	116.3
5	Наран	2652.9	2831.4	106.7	2760.5	3480.2	126.1	648.8	122.9
6	Онгон	5787.0	4874.9	84.2	4950.0	5849.9	118.2	975.0	120.0
7	Сүхбаатар	4042.9	4124.0	102.0	3800.0	4807.2	126.5	683.2	116.6
8	Түвшинширээ	2818.5	2824.3	100.2	2970.2	3363.8	113.3	539.5	119.1
9	Уулбаян	2133.8	1861.1	87.2	2006.8	2412.3	120.2	551.2	129.6
10	Халзан	2454.0	2647.5	107.9	3300.0	3068.1	93.0	420.6	115.9
11	Эрдэнэцагаан	8803.9	9269.0	105.3	9300.0	11093.9	119.3	1824.9	119.7
12	Түмэнцогт	3681.7	4053.3	110.1	4000.0	4698.7	117.5	645.4	115.9
13	Баруун-Урт	25787.0	28822.3	111.8	26900.0	43817.5	162.9	14995.2	152.0
	Аймгийн дүн	73412.8	77288.3	105.3	75968.0	101993.0	134.3	24 705	132.0

Ä¿ãí ýëò:

2008 онд тээврийн хэрэгслийн татвараар 77.3 сая төгрөгийн татвар аймгийн төсөвт орж, төлөвлөгөөг 5.3 хувь буюу 3.9 сая төгрөгөөр давж биелсэн байлаа.

Тэгэвэл 2009 оны эхний 11 сарын байдлаар тээврийн хэрэгслийн албан татвараар 102.0 сая төгрөг орж, төлөвлөгөөг 34.3 хувиар буюу 26.0 сая төгрөгөөр давж биелүүлсэн бөгөөд 2008 оны жилийн эцсийнхээс 24.7 сая төгрөгөөр дээгүүр байгаагийн дотор Халзан сумаас бусад бүх сумдын төлөвлөгөө давж биелэн, бүх сумдын гүйцэтгэл урьд оны жилийн эцсийн гүйцэтгэлээс нилээд дээгүүр байна.

Татварын хэмжээг графикаар харуулбал:

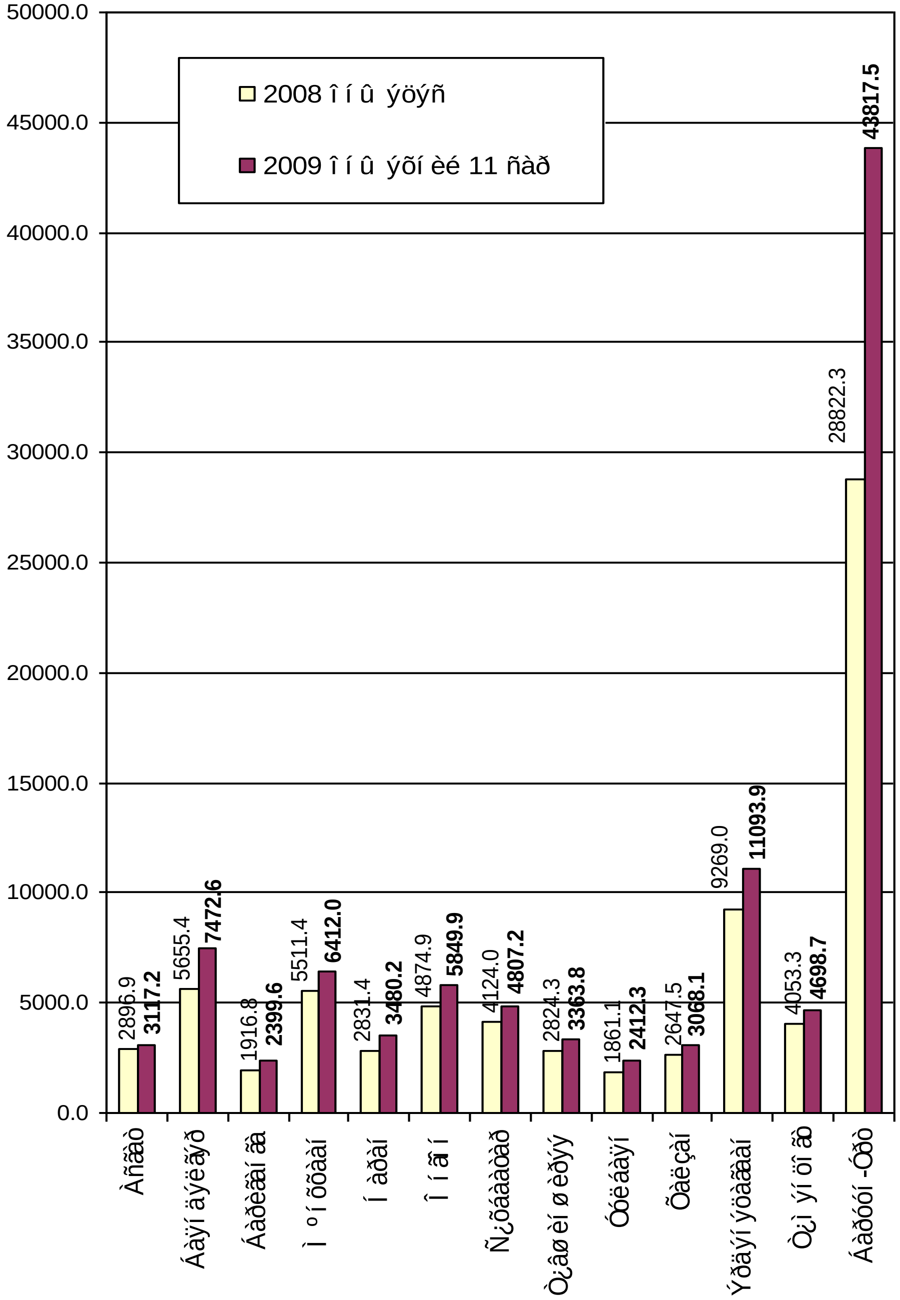

2010 онд анхаарах зарим асуудлын талаарх санал:

1 Авто тээврийн хэрэгслийн улсын үзлэг, тооллогын дүнгийн маягтыг тодорхой программын дагуу шивж, нэгтгэхэд зориулан боловсронгүй болгох

2 Үзлэг, тооллогын дүнг бүх шатанд эзэмшигчийн нэрээр, бүх үзүүлэлт нэгтгэгдэн гарч байх программ хангамжийн асуудлыг шийдвэрлэн, тээврийн хэрэгслийн цахим санг байгуулж, жил дараалсан динамик үзүүлэлтийг бүрдүүлж, бодлогын түшвигд өргөн ашиглаж хэвших.

3 Тээврийн хэрэгслийн талаарх статистик мэдээллийн тогтолцоог бий болгож, сар бүрийн статистикийн бюллетень, танилцуулганд оруулж, мэдээллийг байгууллага, иргэдэд хүргэх.

Òàí èëöóóëãà áýëòãýñýí :

Ñòàòèñòèêèéí õýëòñèéí äàðãà **Î .Öýðýí äóëàì**